

Kampen mod autoriteterne (arbejdstitel)
Hugo Elmer - Juli 2009

Indlæg på NGO-Konferencen (Tittel ANWFZ konference) i København d. 10 & 11. august 2009.

ANWFZ = Artic Nuclear Weapon Free Zone.

Kære gæster? Deltagere?

Jeg vil gerne sige tak til konference arrangørerne for det er muligt at stå her i dag og give en orientering om THULESAGEN. Vi føler i vores forening at det er vigtigt at alle oplysninger og facts omkring ulykken bliver fremlagt og offentliggjort i vides muligt omfang.

Jeg vil dog gerne pointere at det må være klart for alle, at jeg ikke i dette indlæg kan komme ind på alle aspekter i denne sag. Jeg kan ikke være ret detaljeret i dette indlæg. Hvis jeg skulle dette, ville der blive nok til debat over flere dage!

Jeg vil derfor henholde mig til nogle faktuelle ting omkring ulykken og dens følger, samt komme med eksempler på hvor træge og uvillige de danske myndigheder er til at besvare de spørgsmål; som foreningen, vores medlemmer og endog flere folketingsmedlemmer har stillet til de ansvarlige danske myndigheder og til den danske regering.

Åbning og forklaring - (afsnit mangler pt.)

Da vi netop har hørt indlægget fra vores formand "Jens Zinglensen", har alle nu fået en kort indføring i, hvad denne forening arbejder med og i - hvad vi arbejder for.

Zinglensen har også orienteret om den historiske baggrund for basens funktioner og den politiske situation på ulykkestidspunktet, samt om de dengang konstante overflyvninger af Grønland med atombæbnede fly.

Ulykken ved Thule Air Base 21.jan.1968 medførte flere længere varende ændringer, dels i selve basens rutiner og dels for de mange personer, der arbejdede på basen.

Ikke mindst for alle de folk der aktivt deltog i eftersøgningen af ulykkesmaskines personel, *men i særlig grad* for det personale der efterfølgende deltog i det meget store og farlige oprydningsarbejde.

Eftersøgningen.

Mandskabet fra maskinen var hoppet ud i faldskærm over basen, men man vidste ikke præcist hvor de landede, så en større eftersøgning blev af den grund sat i gang.

Alle blev fundet og på nær 1 var alle i live!

Det bør måske her nævnes at denne eftersøgning foregik på baseområdet og i de nærliggende bjerg- og dalområder., - *i bulragende arktisk mørke og i 40 graders kulde!*

Konsekvenserne: 1.

En af konsekvenserne blev at overflyvningerne kort efter blev beordret stoppet. Ikke flere overflyvninger. Det betød, at de sidste atomvåben blev fjernet fra Thule Basen. Både de våben der evt. måtte være oplagret der og de våben der var ombord på de B52 bombefly der lejlighedsvis landede på Basen!

I 1968 var der stadig aktiviteter på basen, der var tophemmelige og områder, hvortil de danske arbejdere ikke havde adgang!

Politisk havde man i mange år før dette tidspunkt fortalt omverdenen, at man havde taget det standpunkt (vedtaget), at der ikke var A- våben på Grønland og at der ikke skete overflyvninger med atom bevæbnede fly. Hverken over det grønlandske territorium eller over det danske territorium.

På dette tidspunkt skete der altså; hvad man i dag må betegne som det store og endelige skridt imod et Atomvåben frit Grønland.

//Vi har her, således en vigtig brik // Det er altså en vigtig sten i denne konferences titel omkring et atomvåben frit arktisk område!

Denne afgørelse blev taget af de amerikanske militære myndigheder, som en konsekvens af den meget store omtale som ulykken medførte, - og altså ikke af " Det Grønlandske Landsting" eller af "Den danske regering".

Man kan også udtrykke det på den måde, at denne konsekvens er den eneste der kan betegnes som en positiv reaktion på ulykken.

Det gælder bestemt ikke for den efterfølgende behandling af de folk, der dengang i jan. 1968 deltog i oprydningen.

Det gælder bestemt heller ikke for de efterfølgende foretagne danske videnskabelige vurderinger og rapporter, hvor dele af indholdet i de kendte dele af rapporterne er ukorrekt og hvor andre rapporter ikke er offentlig gjort. Hvilket betyder at de efterfølgende er hemmeligholdte.

Mange af de rapporter, der blev udarbejdet af de danske videnskabsmænd i 1968 – 1969 er forsat ikke tilgængelige!

Oprydningen.

Lad mig indledningsvis her forklare, at det danske personale, der blev anmodet om at hjælpe med oprydningen uden videre sagde ja til at hjælpe.

Det skal forstås således, at man egentlig ikke blev spurgt direkte, men fik opgaverne tildelt på samme måde som det stort set foregik i de daglige rutiner på basen.

Der var på intet tidspunkt modtaget oplysninger om at arbejdet kunne være farligt og at de personer, der deltog, kunne blive udsat for stråling.

Ingen af de deltagende danske arbejdere og de hjælpsomme grønlandske fangere kendte derfor til den faktiske strålingsfare.

Der var ikke på noget tidspunkt gjort tiltag til, at de folk der skulle ud til selve ulykkesstedet på havisen ca. 5 km fra basen skulle iklædes beskyttelsestøj!

Alle danskerne arbejdede derfor i sit arktiske udstyr og grønlænderne i deres vinterfanger dragt!

Repræsentanter fra de danske myndigheder (RISØ), der få dage efter ulykken kom frem til basen, meldte heller ikke om strålingsfare eller risiko for skader forårsaget af den konstaterede reelle stråling efter ulykken!

Således gik oprydningen i gang.

Ovennævnte beskrivelse er derfor en vigtig faktisk konstatering!

Senere blev der etableret en kontrolpost for de personer der skulle til og fra ulykkestedet ude på havisen.

Her blev de fleste der havde været ude på isen, kaldt ind til kontrol og måling med geigertællere. Alle der havde været ude på isen fik målt for høj stråling. De måtte derfor aflevere alt deres tøj og gå i bad, før de fik udleveret nyt tøj.

Denne proces foregik så længe der var nyt tøj til rådighed, da der ikke længere var nyt tøj til rådighed, blev processen væsentlig reduceret.

Målingerne blev mere vilkårlige og flere personer var ikke inde til kontrolmåling.

Selv om mange i begyndelsen var inde til kontrol og bad; så blev bilerne / transportkøretøjerne ikke på samme måde gjort rene!

Amerikanerne førte en liste over de målinger, der blev foretaget. Det gælder for målingerne af stråling, foretagne urinprøver og enkelte foretagne næseskrab.

Konstatering:

Selv om der var danskere med på disse målinger, så har vi den dag i dag ikke kunne få en kopi af de lister, der på kontrolposten reelt blev ført af amerikanerne (USAF)!

Disse lister vil i mange tilfælde vise, hvor høj stråling mange havde modtaget efter deres besøg på ulykkestedet!

De vil endvidere vise, hvor mange der efter deres besøg på crash site, har modtaget en strålingsdosis, der er højere, og måske væsentligt højere - end hvad der af det amerikanske militær anser for acceptabelt maksimum stråling!

Senere besluttede de amerikanske myndigheder at al den forurenede is og sne, samt mindre (a) vragester fra ulykkestedet skulle fragtes ind på basen og deponeres således at man, når havisen var væk, kunne hente den forurenede is og det forurenede materiale og fragte det til USA.

Til dette formål oprettede man projekt tankfarmen.

Her læssede man den forurenede sne og is ned i store beholdere.

Vad adgangen til dette tankfarmsområde blev der ligeledes oprettet en kontrolpost, hvor man målte hvor store mængder stråling de forskellige chauffører og arbejdere havde modtaget.

Her blev målingerne også ført på en liste!

(a)

(Større vragester blev opsamlet fra isen og transporteret direkte til lufthavnen – for hurtigt at blive fløjet videre til USA!)

Konstatering:

Denne liste, (tankfarmlisten) der er kendt af de danske myndigheder, er heller aldrig udleveret. Oplysningerne og data på listen er forsat heller ikke oplyst til de personer, der med navn dog står på listen.

Konstatering:

Den beskrevne proces medførte at forureningen fra nedstyrtningsstedet primært via personer og køretøjer, sekundært via vind, ventilations systemerne og afløbssystemerne ved rengøring af køretøjerne - blev spredt ud over det meste af baseområdet. Altså ingen strålebeskyttelse overhovedet!

Konstatering:

De danske myndigheder, der var repræsenteret på basen, planlagde ikke og iværksatte ikke efterfølgende en helbredsmæssig kontinuerlig overvågning af de arbejdere der aktivt eller passivt havde været udsat for stråling!

Konsekvenserne: 2!

Som ovenfor beskrevet så blev arbejdet med oprydningen udført uden at de deltagende arbejdere havde fået kendskab til risikoen for stråling og til de konsekvenser en større stråling ville medføre af senere forkomne helbredsmæssige konsekvenser.

At det ikke var risikofrit kunne mange Thule-arbejdere og grønlandere efterfølgende konstatere ved de senere opståede forskellige helbredsproblemer.

De danske sundhedsmyndigheder var længe uforstående overfor de mange der henvendte sig med helbreds gener og betydningen af, at de fortalte at de havde været på Thule og deltaget i oprydningen.

Man var i flere tilfælde usikker på, hvilken behandling der skulle gives og fra officiel side fik man ingen oplysninger.

Det var en af grundene til at vores forening blev stiftet.

Efterfølgende har det været en lang kamp m.h.t. at fremskaffe oplysninger fra flystyrtet og informationer om konsekvenserne ved den stråling som mange angiveligt var blevet udsat for.

De danske myndigheder har i mange år vægret sig fra at frigive oplysninger og de fakta man har om ulykken og dens konsekvenser. **(b)**

Mange oplysninger er endog kategoriseret som hemmelige og er lagt i et depot i "Statens Arkiver Rigsarkivet", hvor dokumenterne er låst / lukket 50 år.

Man må spørge, hvorfor dog det.?

Mere undren om dette spørgsmål giver det faktum; at flere danske statsministre har oplyst til folketinget, at alle oplysninger i denne sag skal fremlægges.

Man siger et og handler alligevel anderledes. Spørgsmål og undersøgelser kan trækkes ud i årevis. Undersøgelser kan give sig ud for noget de reelt ikke er!

=====

Efterhånden som foreningen har været i stand til at fremskaffe oplysninger har disse af og til medført en vis interesse fra pressen og fra enkelte folketingsmedlemmer.

Den danske presse følger dog ikke sagen og har ikke gjort det i mange år.

Men nogle folketingsmedlemmernes interesse for sagen har medført spørgsmål til forskellige ministre inkl. statsministeren.

Efter de danske regler skal disse spørgsmål besvares indenfor bestemte tidsfrister, hvilket ofte sker.

Foreningen har ofte haft kontakt til de forskellige folketingsmedlemmer i forsøget på at skabe større interesse om sagen. Der er ved disse tiltag ikke gjort store fremskridt, idet det som regel viser sig at de ikke interesserer sig for sagen, men udelukkende stiller spørgsmål for at blive profileret i pressen eller i partiets øjne. Sådan forholdet det sig beklageligvis.

Nu skal det retfærdigvis siges, at mange af de yngre folketingsmedlemmer ikke engang var født da ulykken skete. De har ikke kendskab til sagen via pressen og har måske derfor vanskeligt ved at forstå, hvad det handler om og hvad der faktisk skete d. 21. jan. for 40 år siden!

Men det har embedsmændene i statens funktioner. De har i høj grad adgang til relevante dokumenter i sagen og det er deres opgave at oplyse ministre og folketingsmedlemmer om hvad der skete, hvad konsekvenserne var o.s.v. For at kunne udarbejde et svar til brug for ministrene er det embedsmændenes pligt at sætte sig ind i materialet. Det sker dog ikke, hvilket kan ses af mange af de svar der er afgivet til de forskellige folketingsmedlemmer.

Vi vil påstå at mange af de tidligere afgivne svar er direkte forkerte.

Foreningen besluttede derfor at ændre strategi. Det betød, at vi selv tog kontakt til nogle af folketingets udvalg.

I første forsøg tog vi kontakt til folketingets "Sundhedsudvalg". Vi indsendte i forvejen to detaljerede dokumenter udarbejdet af foreningen og vi fik foretræde, hvor vi havde 15 min. til at forklare os.

Man hørte på os. Men reelt skete der ikke mere.

Det var vores noget undrende opfattelse, at man var noget arrogante og ligegyldige m.h.t. hvad vi forlagde. Det er ligeledes meget tvivlsomt om de deltagende folketingsmedlemmer faktisk inden mødet havde fået læst vores i forvejen indsendte dokumenter.

Jeg fortæller alle disse detaljer - som måske for jer tilhører, er trættende at høre på – for at belyse hvor vanskeligt det beklageligvis er at trænge igennem det danske sundhedssystem!

Både informationsmæssigt og sundhedsmæssigt er det den siddende regerings ansvar.

Men selv om vi har haft skiftende regeringer – er systemet lige trægt!

Jeg beklager, hvis jeg her i dette indlæg gentager nogle af de ting som vores formand Jens Zinglarsen måske allerede har været inde på.

(b) Man har heller ikke forsøgt i de nu over 40 år siden ulykken at opsummere og indarbejde den viden om strålingsrisiko og strålings-sygdomme, som man måtte have fået viden om, siden ulykken. Man kan med rimelighed stille spørgsmålet; hvordan vil myndighederne reagere, hvis en sådan ulykke skulle indtræffe i dag?

På samme måde kan man spørge; hvordan ville reaktionen, behandling af oprydning-personale, samt opfølgning og konsekvenser have været, hvis denne ulykke var sket i Danmark?

I 2008 skete der så det, at BBC offentliggjorde en TV udsendelse omkring den manglende bombe. Det fremgår af nogle af de nu frigivne amerikanske dokumenter, at man mangler at finde en af de i alt fire brintbomber der var ombord på det forulykkede fly.

Nogle år forinden havde foreningen fået udleveret kopier af de 427 frigivne dokumenter.

Vi forsøgte uden held dengang at gøre både pressen og folketinget opmærksom på nogle af de interessante oplysninger der fremgik af disse dokumenter.

Men i 2008 blev sagen taget op i ”**Udvalget for Grønlandske Forhold**” (UGF) På baggrund af BBC udsendelsen stillede man spørgsmål til både Den danske udenrigsminister ” Per Stig Møller og til Ministeren for sundhed og forebyggelse ” Jacob Axel Nielsen”.

Da udvalget mente, at det for Grønland var en alvorlig sag blev begge ministre kaldt i samråd om sagen.

Under dette samråd gav udenrigsministeren tilsagn om, at han ville bede DIIS igangsætte en nærmere undersøgelse af, hvad de frigivne dokumenter indeholder af (nye) oplysninger.

Med denne formulering mener han – nye oplysninger i forhold til den tidligere udgivne rapport, der hedder ”Danmark under den kolde krig” og i daglig tale kaldes for DUPI-rapporten.

I denne rapport der ganske vist et afsnit om Thule ulykken.

Men det er vigtigt her at gøre opmærksom på følgende:

- A) Rapportens afsnit om Thule ulykken konstaterer alene at der er sket en ulykke og bruger mange ord på at forklare, hvordan oplysningerne om ulykken kom frem til Danmark og dermed til regeringens kendskab.
- B) Rapporten beskriver intet om ulykken.
- C) Rapporten beskriver følgelig intet om det efterfølgende oprydningsarbejde.
- D) Rapporten beskriver følgelig heller intet om den konstaterede stråling og konsekvenserne af for høj stråling.

Dette betyder, at vi her i dag kan oplyse om, at der i den undersøgelse, der formodentlig endnu ikke er gået i gang – ikke er nyt forhold til DUPI rapporten.

Hvordan DIIS i øvrigt vil behandle denne anmodning fra ministeren ved vi i øjeblikket intet om. Vi ved heller intet om, hvornår der kan foreligge et resultat.

Dette betyder igen, at vi formentlig kan vente i årevis på den udmelding som DIIS vil komme med.

Imidlertid har ”Udvalget for grønlandske forhold ikke stillet sig tilfreds med ministerens tilsagn om at igangsætte en undersøgelse.

Denne forening har været indkaldt til møde med udvalget. Her fremlagde vi en rapport over vigtige detaljer i de frigivne dokumenter. Vores formand Jens Zinglersen har nemlig igen gennemgået samtlige af de frigivne dokumenter og utaget de dokumenter der giver de væsentligste oplysninger. Alle oplysningerne er afleveret til dette udvalg.

Udvalget har i forbindelse med behandlingen af denne sag fremsendt hele 35 vigtige spørgsmål til forskellige ministerier.

I det følgende skal jeg kommentere dette faktum.